

ESKOO

Jokainen tarvitsee joskus apua, tukea ja kannustusta

Eskoon tulevaisuuden suunnitelmia asumisessa

Marjut Mäki-Torkko,
vammaispalvelujen johtaja

8.11.2011

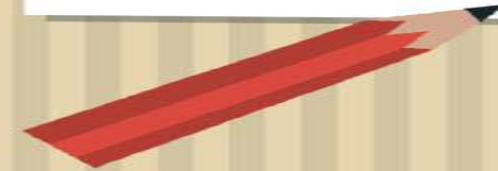
Meillä on oikeus

.. elämään ja kaikkiin tarvittaviin tukitoimiin, joilla turvataan yhdenvertaisuus muiden kanssa. Meillä on oikeus täysimääräiseen osallisuuteen yhteiskunnassa.

Meillä on oikeus asua lähiyhteisössä. Meillä on oikeus vaikuttaa omassa lähiyhteisössä ja saada siihen tarvitsemaamme tukea.

Meillä on oikeus tehdä omaa elämäämme koskevia päätöksiä.

Meillä on oikeus omaan kotiin ja meillä on oikeus valita asuinmuotomme ja asuinkumppanimme.

Meillä on oikeus saada tukea kommunikointiin ja viestintään.

Meillä on oikeus esteettömään ympäristöön ja palveluihin.

Meillä on oikeus saada äänemme kuuluviin ja puuttua epäkohtiin. Meillä on oikeus saada tietoa oikeuksistamme, jotta voimme tehdä perusteltuja valintoja ja päätöksiä.

Meillä on oikeus valitsemme ystävyyssuhteisiin, ihmissuhteisiin ja perheeseen.

Meillä on oikeus koulutukseen, työhön ja tasa-arvoiseen kohteluun koulutuksessa ja työelämässä.

Meillä on oikeus tuntea olomme turvalliseksi ja tulla kohdelluksi tasa-arvoisesti.

Vammaispalvelut ovat muutoksessa

- Meneillään on suurin rakenteellinen ja ideologinen muutos kymmeneen vuosiin
  - **palvelurakenteen muutokset:** laitosjärjestelmästä luopuminen, yksilöllisten tuki- ja palveluratkaisujen hyödyntäminen, henkilökohtainen budjetointi jne.

ESKOO

jatkuu

Jokainen tarvitsee joskus apua, tukea ja kannustusta

- lainsäädännön muutokset:

YK:n ihmisoikeussopimus, vammais-
palvelulain uudistus 2009, kotikuntalain
uudistus, itsemääräämisen rajoittamista
koskeva laki

- ajattelutavan muutos:

siirretty medikaalisesta hoiva- ja
kuntoutusajattelusta ihmisoikeuksia ja
yhdenvertaista osallisuutta korostavaan
ajatteluun

Muutoksen arvolähtökohdat

”Kukaan ei ole liian vaikeavammainen asumaan omassa kodissaan”

- Yksilökeskeisyys
- Osallisuus
- Kansalaisuus
- Lähiyhteisöllisyys
- Aktiivinen tuki ja voimaantuminen

Valtioneuvoston periaatepäätös

- Laitoshoidon vähentäminen: Vähennetään laitoshoitopaikkoja suunnitelmallisesti ja hallitusti
- Asumispalvelujen kehittäminen: Mahdollistetaan yksilöllinen asuminen sekä riittävät, yksilölliset ja tarpeen mukaiset palvelut ja tuki

ESKOO Kysymys on arvoista

ihminen tarvitsee joskus apua, tukea ja kannustusta

ja ihmiskäsityksestä

- Nähdäänkö, että vammaiselle ihmiselle kuuluvat samat oikeudet ja velvollisuudet kuin muillekin?
- Nähdäänkö vammaisuus yhtenä ihmisen ominaisuutena vai annetaanko vamman määrittää koko ihminen?
- Kumpaan kiinnitetään enemmän huomiota, ihmisen puutteisiin vai voimavaroihin?
- Asetetaanko järjestelmän etu aina ihmisen edun edelle?

Tuetun elämän näkökulma:

Lähde: Duffy, S. (2006)

Keys to Citizenship

ESKOO

Työn muuttuvat

lokainen tarvitsee joskus apua, tukea ja kannustusta

reunaehdot vaikuttavat tapaan tehdä työtä

- **Itsemääräämisen merkityksen korostaminen**
→ yksilön ymmärtämistä, oppimista ja päätöksentekoa tukevat työskentelytavat (puolesta päättämisen ja tekemisen sijaan)
- **Perusoikeuksien korostaminen** → yksilön koskemattomuuden puolustaminen ja suojeleminen (pakkokeinojen laajan käyttämisen sijaan)

ESKOO

jatkuu

lohainen tarvitsee joskus apua, tukea ja kannustusta

- **Yksilöllisten mahdollisuuksien ja valintojen tärkeänä pitäminen** → luovien henkilökohtaisten ratkaisujen etsiminen (sen sijaan, että kohdellaan kehitysvammaisia ryhmänä)
- **Yksilöllisen tuen laatukriteerien valmistuminen** → tarkoitettu vammaisten ihmisten, heidän perheidensä, palvelun tuottajien, kunnan ja valvontaviranomaisten käyttöön.

ESKOO Kehitysvammaiset

Jokainen tarvitsee jossain apua, tukea ja kannustusta

henkilöt haluavat itse

- Tavoitella tavallista elämää, ei erityiselämää
- Tavallinen asuminen, tavallinen opiskelu ja työ, tavalliset harrastukset, tavallinen osallistuminen kaikenlaiseen tavalliseen
- Tavallisten ihmisten apua silloin, kun apua tarvitaan
- Kuntoutusta ja ammatillista apua niihin asioihin, mihin se on tarpeen, mutta ei enempään
- Kiinnittää huomiota voimavaroihin, ei puutteisiin

ESKOO

Eskoon asuminen

Jokainen tarvitsee joskus apua, tukea ja kannustusta

Laitoshoito

- Tällä hetkellä laitososastoja on seitsemän: **Kuntokaari, Kuusikoto, Kotopihlaja, Neliapila, Metsätähti ja Tuulentupa** sekä lastensuojeluyksikkö **Vanamo**
- Laitososasto **Metsäkulma** lakkautettiin huhtikuussa 2011
- Pitkäaikaisessa laitoshoidossa on tällä hetkellä **96 asukasta ja 28 paikkaa on tilapäisasumisessa (112 käyttäjää ja yli 5000 käyttöpäivää vuonna 2010)**
- **Lyhytaikaisen tilapäishoidon kehittäminen** Kotopihlaja muutettiin tilapäishoitoyksiköksi tänä syksynä (perheiden jaksamisen tukeminen ja lapsen ja nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukeminen)

ESKOO

Jokainen tarvitsee joskus apua, tukea ja kannustusta

Asumispalvelut

- Asumisyksiköjä on Eskoon alueella kolme: **Helakoti, Kärjen kortteeri ja Kotomarkki**, joissa on yhteensä **57 asukasta ja 4 tilapäisasuntoa**
- Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan alueella on lisäksi asumisyksiköt **Ähtärissä, Isojoella ja Pietarsaarella**, joissa on yhteensä **30 asukasta ja 4 tilapäisasuntoa (43 käyttäjää ja 1547 käyttöpäivää vuonna 2010)**
- **Kristiinankaupungin Merituuli** valmistuu marraskuun lopulla ja sinne muuttaa **13 asukasta**
- Lähivuosina on suunnitelmissa asumisyksiköt **Vähäkyrön Tervajoelle, Kuortaneelle ja Pietarsaareen**

ESKOO Työ- ja päivätoiminta

lokainen tarvitsee jostain apua, tukea ja kannustusta

sekä erityiskoulutus

- Toimintakeskuksia on Seinäjoella, Isojoella, Kuortaneella ja Vähässäkyrössä, jossa palveluihin kuuluu myös aikuiskoulutus
- Toimintakeskukset ohjaavat työ- ja päivätoiminnan ohella asiakkaitaan lisäksi tuettuun työhön toimintakeskusten ulkopuolelle erilaisiin työtehtäviin

Erityiskoulutusyksikkö Kaarisilta Eskoon alueella

- Kehittämiskohteenä on erityiskoulutuksen ja päivätoiminnan järjestäminen myös vaikeimmin vammaisille henkilöille
- Palvelujen lähtökohtana on erityistä tukea tarvitsevan henkilön yksilölliset tiedot, taidot, tarpeet ja kokemukset
- Kehas-raportin mukaan kaikilla pitäisi olla mahdollisuus mielekkääseen päiväaikaiseen toimintaan, joko työ- ja päivätoiminnassa tai tuetussa työssä

Kehittämiskohteena

- Asumisyksiköiden henkilökunnan kouluttaminen **uuden toimintakulttuurin omaksumiseen**
- **Arvot ja asenteet** näkymään arjen vuorovaikutustilanteissa
- Tulevaisuuden asumisen ideologinen viitekehys: **täysivaltainen kansalainen**
- Asumisen **yksilöllisyys, itsemääräämisoikeus, yksilökeskeinen elämänsuunnittelu ja tuettu päätöksenteko**
- **Asumisvalmennusta ja muuttovalmennusta uusien yksikköjen muuttajille, läheisille ja henkilökunnalle**

Yksilökeskeinen elämänsuunnittelu

- Asiakkaiden **yksilöllisten tavoitteiden ja suunnitelmien** tuominen konkreettisemmin arkeen ja työntekijöiden työvälineiksi
- Asiakkaiden **yksilöllinen kohtaaminen** arjessa
- Työntekijöiden toimiminen **yksilöllisessä ohjauksessa** yksilöllisten tavoitteiden mukaisesti
- Asiakkaiden **vaikutusmahdollisuuksien** lisääminen ja toimivien **kommunikaatiomenetelmien** löytäminen

ESKOO

jatkuu

ihminen tarvitsee joskus apua, tukea ja kannustusta

- **Toimintakyvyn arviointi ja seuranta ja muuttuvien palvelutarpeiden ennakointi**
- **Palautejärjestelmän uudistaminen – todelliset toiveet esille**
- **Yksilöllisten toiveiden ja tarpeiden kartoittaminen ja kirjaaminen – osallistumisen ja osallisuuden lisääminen oman elämän hallinnassa – tuettu päätöksenteko**

ESKOO

Hyvä muutto

ihminen tarvitsee joskus apua, tukea ja kannustusta

- Vaatii aikaa ja yksilöllistä suunnittelua
- Muuton tukihenkilö → ”hiljainen tieto”
- Elämäntarina: vahvuudet sekä tuen- ja avuntarpeet ja tärkeät asiat selville
- Mitkä ovat niitä asioita, jotka tuovat turvallisuutta? - Tutut tavat, tavarat ja rutiinit → Osaksi uuden kodin arkea
- Omannäköinen elämä ja aktiivinen tuki (päivätoiminta, vapaa-aika) Yhteiskuntaan osallistuminen

Lopuksi

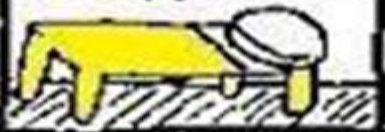
- **Laadukas, hyvä asuminen** ei ole kehitysvammaisen henkilön kohdalla eri asiaa kuin muiden kohdalla
- Erotuksena on se, että tarvitaan eri asioissa eri määrin apua ja tukea
- **Laadukasta asuminen on kun...**

Saa asua siellä, missä haluaa, kenen kanssa haluaa, siten kuin haluaa.

Saa tarvitsemansa avun ja tuen oikea-aikaisesti, siinä laajuudessa kuin se on tarpeen.

JOKAINEN
HALUAA
ELÄÄ

Thminen
tarvitsee
sängyn

radion
ja TV:n

kirjoja

kirjia
ja papereita

kengät ja
lakki

RAKKAUTTA

JA
YSTÄVYYTTÄ

voi tarvita
kissan

käden josta
pitää kiinni

voi tarvita
jotkus
ryppyä

ja diaprojek-
torin kuvia
varten

sitä tahtoo
nähdä kasvi-
ensa kesäen

pitää olla
hyvä lamppu

oma puhelin

noja-
tuoli

lähikauppa
lääkäri

vaatteita
arkeen ja
juhlaan

jotkus halua
kävellä

VAIKKA
SAATTAIS...

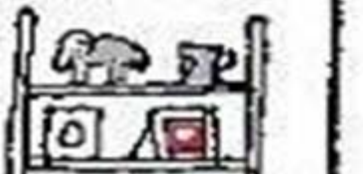
... KATKAISTA
JALKANSA

ihminen
haluaa oman
keittien

hyllyn ja
kuvia

verhoja ja
mattoja

EIKÄ VÄHTELE
OMAA ARVOK-
KUUTTA

TOISIN
SANOEN
....

JOKAINEN
HALUAA
SAMOJA
ASIOITA
KUIN
MUUTKIN

ESKOO

Jokainen tarvitsee joskus apua, tukea ja kannustusta

*Ilolla on monet kasvot,
joka päivä niitä näen.
Jos vain tahdon.*

Kiitos!